

Geleneksel değerlerimize modern yaklaşımlar

Prof. GÜLER
ERTAN

Arel Üniversitesi
Grafik Tasarım Bölümü Öğr. Üyesi

Fotoğraflar © Güler Ertan

Vicdanımızın yüce bir yasa olduğundan yola çıktığımızda; günümüzdeki bir sanat ürününün taklit mi, esinlenme mi, yoksa orijinal mi olduğuna çok az kişinin önem vermekte olduğunu görmekteyiz. Çünkü bireyler özgürleştikçe etik (ahlaki) değerleri düşünmeden ben kavramı üzerinde yoğunlaşıyorlar.

Etik kelimesini, saygı kelimesi ile özdeşleyebiliriz. Saygı kime duyulmalıdır

sorusunun yanıtı ise; emeğe, yaşama, insana ve tüm canlılara... Bunları yok etmek ya da zarar vermek yerine yarar oluşturmak anlamında düşünülebilir.

Halbuki içinde yaşadığımız modernizm ve sonrası olan postmodernizm döneminde özgürlük, özerklik ve özgünlük kavramlarında kaçınılmaz olarak anlam değişikliği yaşanılmaktadır.

Modernizm dönemleri kendisini evrensel olarak tanımlıyordu. Genç

modernizm ise küreselleşmeyi önemsiyordu. Halbuki evrensellik, aklın egemenliğinde olmayı önerir. Buradaki "ben" özgür ve özgün olma mecburiyetini getirir. Oysa evrensellik tek tip olmayı hedefler. Günümüzde ise artık etik (ahlaki) değerler hiç düşünülmeden sadece "ben" en iyi şekilde nasıl maddi ve manevi değerlerden yararlanabiliriz düşüncesiyle işlem ve üretim yapılmaktadır. Günümüzde kağıt ve

kalem neredeyse kullanılmamaktadır. 1970'lerde teknoloji alanlarındaki buluşlar, kişisel kullanım olanaklarını pratikleştiren, dijital ortam ise sanatçı açısından tercih edilir hale gelmiştir. Bilgisayarı, biçimsel denemelerini gerçekleştirdikleri bir aygıt olarak kullandıkları için bu süreç içerisinde bilgi akışı tümüyle yeni bir görsellik alanını imgelemektedir. Böylece imgeler nesnesiz olarak, sadece bir bilgi olarak bilgisayarın belleğine kaydediliyor. Bu dijital denemeler sonucu oluşan imaj, bilgisayarların içinde bulunan, kendine özgü programlar aracılığı ile kaydedilen her tür imaj, fotoğraf, video ve film sektörünü etkilediği gibi, aynı zamanda gerçeğin izleri sonsuza dek yitip gitmektedir.

Postmodernizmin ise sanatın muhalefet gücünü, öznelliğini ve orijinallliğini yok ettiği söylenmektedir. Bu da günümüzdeki fotoğrafı tanımlamaktadır. Çünkü özgün olanın yerine yapay ve kurmaca bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda fotoğraf, kitle iletişim araçları tarafından reklam ve pazarlama yöntemlerinde kullanılmaktadır. İlk akla gelen; acaba fotoğraf, giderek diğer sanat dallarına hizmet eden bir sanat dalı mı olmakta? Özgünlüğü kaldı mı? Doğrudan çektiğimiz fotoğrafları sıradan bulmaya başladık. Bunları daha ilginç hale getirebilmek için teknolojiye ve onun getirdiği değişik programları uygulayarak değişik imajlar yaratmaya çalışıyoruz. Aynı zamanda bu imajları yeniden üretme ve yorumlama sürecini etkinleştirmek için metinler eklenmektedir. Bugünkü anlayışa göre, artık sanatsal üretimde özgünlük çok da önemli olarak görülmemektedir. Bugün artık göstergebilim, algı ve algılatma kullanılarak nasıl yapıldığı değil, toplumu nasıl yanlış veya doğru etkilediğidir. Sonuç olarak modernist yaklaşım, fotoğrafın aurasını da yok ettiği gibi sanatçının artık doğayla değil teknoloji ile kişinin kendi kişiliği ile değil, kitlesel eğilimleri ile aynı zamanda duyguları değil kolektif hazları ve kolektif çalışmaları ön plana çıkarmaktadır. Kolektif çalışmalar daima olumsuz sonuçlanacak diye bir kural yoktur elbette. Aksine bir ekip çalışması, herkes benlik duygularından arınarak bilgisini ve emeğini ortaya koyduğu sürece son derece nitelikli ve

olumlu sonuçlar yaratabilmektedir. Bu duruma örnek olarak bir ekip çalışması olan; Serap Şahan Sokol, Kansu Gül, Berrin Seyirci'nin farklı alanlarda katkı sağladığı "Dans ve Ruh" sunumumu gösterebilirim.

Halbuki fotoğraf teknolojidir. Teknolojinin günlük yaşantımıza girmesiyle yaşam biçimlerinin değişmesinin yanı sıra fotoğraftaki teknoloji değişimi de yeni fotoğrafçı tipini ve akımlarını ortaya çıkardı. Aynı

zamanda teknolojinin değişimi ile fotoğraftaki kavramlar ve sunumlar da değişmiştir. Bütün bunların doğru vurgulanabilmesi için fotoğrafçının alt yapı bilgisinin ve donanımının olması gerekir. Fotoğraflarımızı sunarken, sunmak istediklerimizi sadece fotoğraf aracılığı ile aktarmak yerine fotoğrafın anlatım dilini estetik değerlerini ve kendi üslubumuzu da ön planda düşünmeliyiz. Aynı zamanda fotoğraf makinesini amaç değil araç olarak gördüğümüzde ve tekniği düşüncenin altında tutabildiğimiz zaman size ait fotoğraf muhakkak belleklerde iz bırakacaktır. Fotoğraf sanatını diğer bir açıdan değerlendirdiğimizde ise günümüzdeki sanatsal ürünlere, empati ile baktığımızda sonucu daha doğru olarak değerlendirebiliriz. Empati nedir? "Empati, sosyal "ben" hakkında edinilen bilginin özel şeklidir. Diğer bir deyişle kendini başkalarının gözüyle görme veya başkalarına, onların gözüyle bakma yatkınlığıdır. Buradan yola çıkarak: "Empatinin yollarından biri de sanat olabilir mi?" diye sorduğumda herhalde herkes bu soruya "evet" diyemeyebilir.

Çünkü empati, günlük yaşantımızda bile, vurgulamakta zorlandığımız ve alışkanlıklarımızın dışında olan bir yöntem. Örneğin bir fotoğrafçı, çekmeyi düşündüğü objelerle etkileşim halindeyken, farkında olmadan onların yerine kendini koymuştur. Bir çocuk veya yaşlı birinin portresini çekerken, kendinizi farkında olmadan çocuk ya da yaşlı biri olarak hissedersiniz. Doğadan bir kaya ya da deniz dalgalarını çekerken ise dayanıklılık, coşku ve tabiatın gücünü algıyorsunuz. Bu çeşitli duygular, tüm sanat dalları içinde geçerlidir. Bu empatik düşünceler sanatçıyı farkında olmadan etkiler. İşte bu etkileşim sonucu sanatçının yapıtı ortaya çıkar. Sanatçı ve empati ilişkisi bu şekilde oluşurken, yapıtları satın alanlar için de aynı koşullar düşünülebilir. Sonuç olarak ise, yapıt ve ürünleri satın alanlar, sanatçının gözüyle ve yorumuyla bakmaya başlar. Yapıt artık ona üçüncü bir bakış açısı olmaktadır. Sanat: Toplumu, teknolojinin ve bilimin katı kurallarından uzaklaştırarak, duygusal düşüncelerini ve insani duygularının ön plana çıkmasını sağlamaktadır. ❶